

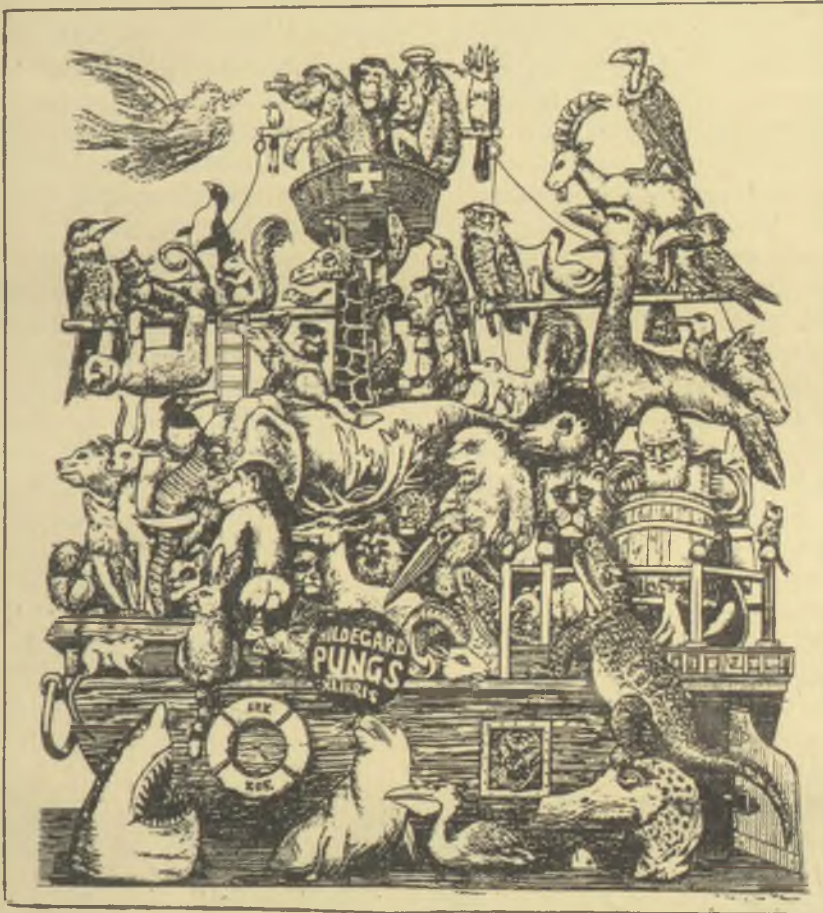
KISGRAFIKA

**Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
támogatásával**

2000/2
39. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület.
(1027 Budapest, Frankel Leó út 12.)

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre.
Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár

Vén Zoltán rézmetszete, C2

TARTALOM

Vigalmak dévaj krónikása. Alak- és lélekvándorlás
az öntörvényű Vén Zoltán grafikáin (Szakolczay Lajos)

Vén Zoltán alkotásjegyzéke, 1991–2000

Forgácsok. Tóth Rózsa kiállítása, Szeged (Sz. Rácz Mária)

Kiállítási körkép: Bálint Ferenc, König Róbert, Vincze László, Üzenet Erdélyből, Marcali Kiss József, A magyar ex-libris itthon és a nagyvilágban című kiállításokról

SZEMLE – HÍREK – KÖNYVESPOLC

VIGALMAK DÉVAJ KRÓNIKÁSA

Alak- és lélekvándorlás az öntörvényű Vén Zoltán grafikáin

Nem szabad hinnünk, hogy a kisgrafika – ex libris – külföldön is nevet szerzett mestere, Vén Zoltán csupán a tenyéri lapok, eme remekműű, a kultúrhistoriát sajátos jegyekkel teletűzdelt rézmetszetek világában otthonos. Bár ismertségét és megbecsültségét jobbra a fél évezrede világló kis formáknak, az Albrecht Dürertől eredeztethető szent jegyeknek köszönheti (Vilém Stránsky cseh nyelven megjelent albuma-kismonográfiája is munkásságának ezt a részét méltatja), nagyobb méretű litográfiáin és vegyes technikával készült lapjain ugyanez a szellem él.

Ebben a filozofikus, a világot kesernyész kalodába záró mosolyban és a – nem ritkán – dévaj hahotában történelmi korok csúsznak egymásba; egymástól évezredes távolságban álló kultúrák (például a hellenisztikus és a posztavangardéval igencsak incselkedő mostani századvég-ezredvég) motívumai találkoznak. A motívumvándorlás tudatosságához kétség nem fér... és akkor még nem szóltam a többi, sajátjává lényegített – egy kis megengedéssel: pajzánul továbbgondolt – vendégmotívumról. Amelyek akár egy-egy klasszikust idéznek meg (Muron Marszúász-parafrazisától Caravaggió és Veronesén át Munkácsyig hosszú a metszeteit élénkítő „idegenek” sora), akár valamely néphagyomány mélyrétegében gyökereznek, akár a bibliai történetek és a mitológia szent alakjait és szörnyet, a természet és az emberi világ furcsa bestiáriumát vetítik elénk, a Vén Zoltán-i humánus – a sírás, a kacagás, a megbocsátó gesztus – karakteres, csaknem érzéki közvetítőivé válnak...

Életműve, szerencsére, az idővel egyre gazdagabb lett. S ezt nemcsak grafikáinak növekvő mennyiségére értem – kisgrafikáinak a száma meghaladja a háromszázat –, hanem egyre összetettebb, az egyetemes

hagyományt a magyarral ötvöző szimbólumrendszerére is. A székesfehérvári tárlat (az utóbbi tíz év munkáiból szemezgető válogatás) arra is feleletet ad, hogy a sok műfajjal – meglepetésemre még a naiv festészettel is – próbálkozó művész miként lelte meg öntörvényű, senki mással össze nem téveszthető világát a rézmetszetben, a rézkarcban s nemkülönben a litográfiában.

Honfoglalását a magyar grafika két-három évtizeddel ezelőtt már eredményt hozó fejlődése ugyancsak serkentette. Alkati tulajdonságainak köszönhető, hogy Vén nem a Szalay Lajos fémjelezte bonyolult vonalhátlóban, a szinte háttér nélküli, megfeszítettséget sugalló alakok hatásosan torzító-torzuló rendszerében találta meg kifejezőkészségének példáját – Tóth Menyhért „egyvonalas” rajzai, jóllehet bámulatra készítenek, ugyancsak idegenek tőle –, hanem egyrészt a vásári kikiáltókat, a piac harlekinjeit jellemző népi humor grafikai megjelenítőiben (Csohány Kálmánban is, de legkevésbé a vagabund Gácsi Mihályban), másrészt abban a szépművészet harmóniáját kifejező nyugalomban, amely Rékassy Csaba rézmetszeteinek világát, utolérhetetlen, fényt adó csöndjeit jellemzi.

Innen, ezekről az alapokról indulva jutott el a magyar- és a világirodalom, a mitológia, a biblia, a társ- és művészetek (építészet, iparművészet), a történelem, a könyv, a nyomtatott betű által őrzött hagyományok végtelenül gazdag világához. Szüntelenül törekszik arra, hogy ráleljen a motívumokra, arra a szimbólumra, a fantáziáját és vésőjét meglendítő, lelkében új és új hűrt pendítő témákra, amelyek kibontásával megnyugodhatik extenzív műveltségmennyiből eredő, az alkotást mindig forrponton tartó indulata is. Ez a hangulati rákészülődés, mint indítólökés – példá-

Vén Zoltán rézmetszetei, C2

ul ex libris rajzolásakor a megrendelő tulajdonságait, lelkivilágát, műveltségeszményét figyelembe vevő gesztus – később is hatással van a mű alakulására. Mert aki a Valpurgis éj történetét akarja rézbe metszeni, annak tisztában kell lennie a Fausttal, Rabelais „Tedd, amit akarsz!” erkölcsi parancsa a humanista életöröm fonákságaival csak az előtt nyílik meg igazán, aki a Gargantua és Pantagruel világától nem idegenkedik. És Örkeny *egypercseire* csak úgy ragasztható bohócsipka – Vén Zoltán csúfondáros paprikafűzér-nyaklánc megteszi ezt, harlekini vonásokkal ruházva fel az író fizimiskáját –, ha velejéig ismerjük a huszadik századi mese groteszk életörömét.

A pénzjegynyomdában évtizedet eltöltött grafikus tudván tudta, hogy a kötöttségektől egyszer meg kell szabadulni. Talán ez magyarázza Vén Zoltán nagyobb formákra váltó, a rézmetszet és a rézkarc mellett a litográfia kifejező erejét is megkísérlő alkotói korszakának kiteljesedését. Kiérlelt lapok – Otthonülő mappája (1996); Idegen az ikonostázban (1996); Noé (1996), s nem utolsósorban a formakincsében és színvilágában is remek Miszték kislány ugróiskolája (1998) – bizonyítja, hogy a művész mitológiában megmerült kedélye messze túlmutat a műveltségeszményt fókuszban tartó gyarapodáson. Ebből a lélekállapotból létösszegző lapok születhetnek, mint ahogy születtek is.

A nagyobb méretű rézmetszetek és rézkarcok legjobbjait – Lót exodusa, Ajándék Saloméának, Kronos, Biblia Pauperum gazdagoknak, a végtelenül csúfondáros Szolgálati időm emlékére, a kozmoszbéli technikát háziasszony-szerkentyűvé álmódó Quodlibet a több grafikai poént elsütő Noé („madaras”), a klasszikus rézmetszet kifinomult világában gyerekrajzot becsempésző A cinikus – mind-mind lebilincselő gazdagsággal mutatja Vén Zoltán formai virtuozitását, filozofikus életbölcsségét. Tárgyai – kávéfőző, teáskanna, vasaló, kulcs, petróleumlámpa, vil-

Vén Zoltán rézmetszete, C2

lanyegő... – grafikáin nemcsak kiegészítő motívumok, de robbanást előkészítő életkacajok. Átszellemített és mégis vaskos realitásukkal robbannak, s ebben az asszociációs láncban fölékszeresztetik a múlt vagy akár az ókor is.

Kis méretű rézmetszetei mellett, hogy mives darabok – ezt a műfajt Vén Zoltán ma már csaknem egyedül műveli –, jellemtanulmányoknak sem utolsók. Szinte mindegyiken költészetté emelkedik az emberi – férfi és női – test: s nincs az a vaskosság, az erotikát nagyon is fókuszba állító nyers jelbeszéd, ami ne mutatóna az öröm, a háj, a megbocsátó gesztus holdudvarát.

Szokolczay Lajos

VÉN ZOLTÁN GRAFIKUMŰVÉSZ ALKOTÁSJEGYZÉKE (Folytatás)

Lapunk 1991/2. számában adtuk közre a művész 1-től 291-ig sorszámozott alkalmi kisgrafikáinak és ex libriseinek alkotásjegyzékét. Ezúttal az 1991 óta készült művek opuszlistáját közöljük, melyet a művész segítségével a neves gyűjtő, Nicola Carlone professzor állított össze. (Jelzések: E = ex libris, A = alkalmi grafika). A műveken szereplő szöveget mindig nyomtatott nagybetűkkel, a lap témáját zárójelben írjuk le, majd az alkalmazott grafikai technikák egyezményes jele következik: C2 = rézmetszet, C3 = rézkarc, C5 = foltmarás, C7 = borzolás stb.

1991			
Opus			
286.	A.	CRISTOFORI FACIEM... (Cristoforus-lap) Mappa	C2
287.	A.	ZWACK (Unicum-factor)	C2
288.	A.	APU 50 (Gyerekrajz keretben) Mappa	C2
289.	A.	Szöveg nélkül. Mappa: Pinakoteka	C2
290.	E.	VIDA KLÁRA DR. TEMPUS. Mappa	C2
291.	A.	EÖTVÖS: „ESZMEIM GYŐZEDELME LEGYEN EMLÉKJELEM” (Érettségi találkozóra) Mappa	C2
292.	A.	GRANNY (Ha a nagymamám angol királynő lett volna) Mappa	C2
293.	A.	Szöveg nélkül. (Villon-hurok) Mappa: Üdvözlét barátainak	C2
294.	A.	GEORGIE. Mappa: Szent György	C2
295.	A.	Szöveg nélkül. Mappa: Olajmadár	C2
296.	A.	MARCUS. Mappa: Márk evangéliuma	C2
297.	A.	LÓT (Batyuvál menekülő Lót) Mappa	C2
298.	A.	BRUNO. Mappa: Szent Brunó	C2
299.	A.	MAGDOLNA. Mappa: Magdalai Mária	C2
300.	A.	Szöveg nélkül. Mappa: Káin (Vaskályhával)	C2
301.	E.	PARZEN BALÁZS (Diana)	C2
302.	E.	Dr. PARZEN DÉNES (Gyógynövények)	C2
303.	E.	MOOS, JOSEF (Szent József, faragó ács, „ster”)	C2
304.	E.	HAYRINEN, RAUNI (Noé esernyővel)	C2
305.	E.	MOLNÁR MAGDOLNA KÖNYVE (Mária Magdaléna)	C2
306.	A.	Szöveg nélkül (Margitszigeti Nagyszálló)	C2/C3
307.	E.	KORTESKUO, HANNU (Lady Godiva)	C2
308.	A.	PF 1992. I WAS FIFTY. AZ ELSŐ FELÉT MÉG MEGÚSZTAM. 50. (Gyerekrajz keretben: Apu)	C2
1992			
309.	E.	VITRUVIUS MALE (Fallosz, pikáns)	C2
310.	E.	MEULEMANS, WOUT (Mata Hary)	C2
311.	E.	Dr. KATONA GÁBOR. ITT JÁRTAM: Hány János + BONAPARTE (Napoleon és Hány)	C2

Vén Zoltán rézmetszete, C2

312.	E.	PAESCHEN, MONIQUE VAN (Húsvét)	C2/C3
313.	E.	KOLAR, SUSY (Daidalos)	C2
314.	E.	PETZ, ALMA (Kleopátra)	C2
315.	E.	LIPPÓCZY MIKLÓS (Hadley-család címere)	C2
316.	E.	STRANSKY, VILEM (In memoriam Callot)	C2
317.	E.	JANSEN, GEORGE (Ariadné álma)	C2/C5
318.	E.	KANYAR ERIKA (Írógép)	C2/C3
319.	E.	WATERSCHOOT (Dürer)	C2
320.	E.	VREESMANN (Matt-Metamorfózis)	C2
321.	E.	JENSCH, Ruth (A tűzlovas – Rilke)	C2/C3
322.	E.	SCHMIDT, SIEGFRIED (Eszkimó kutyák – husky)	C2/C5
323.	E.	MICHELETTI, Mario (Dürer + szecesszió)	C2
324.	E.	RASDOLSKY J. J. (Philemon és Baucis)	C2
325.	E.	RASDOLSKY, JACQUES (Mercator)	C2
326.	E.	BLUM Dr. GERNOT (Mitológia)	C2
327.	A.	PF 1993 (Szent Ferenc bombával)	C2
328.	E.	BAUMÜLLER, MANFRED (Nürnbergi Mesterdalnokok)	C2

1993

329.	E.	I.M.E.S. MASTER (In memoriam E.S. Master)	C2
330.	E.	JÜRGENS, HARRY (Toscana)	C2
331.	E.	PUNGS, HILDEGARDS (Nemrut dag)	C2/C5
332.	E.	MEUSSGEIER, GEORG (Reneszánsz társaság, asztalnál)	C2
333.	E.	DR. KATONA GÁBOR, TORONTO (Kanadai indián)	C2/C3
334.	E.	THOM KLAUS (Raffaello: Szent Család)	C2/col.
335.	E.	WILLEMAERS (Szerelm és élet)	C2
336.	E.	KIRÁLY ZOLTÁN (Sárkányölő Szent György)	C2
337.	E.	LIZINSKI, BRIGITTA, ERASMUS (Portré, keretben)	C2/C3
338.	E.	HAAS, MARIEKE. 50 DEM	C2/col.

1994

339.	E.	LABUHN DR., PETER (Páris tétele)	C2
340.	E.	MICHELETTI, MARIO (Misztérium Pisában)	C2
341.	E.	SCHMIDT, SIEGFRIED (Afrodité és Hefaisztosz)	C2
342.	E.	PUERARI, ALDO (Macchiavelli)	C2/col.
343.	E.	CARLONE Prof., NICOLA (Borospince, Bacchus)	C2
344.	A.	Pénzérme (Mária Terézia)	C2
345.	E.	THIEL, DORIS (Faust: Walpurgis-éj)	C2
346.	E.	WILLERMAERS (Szerelm és élet)	C2
347.	A.	Szöveg nélkül (Veronika kendője)	C2/C3/col.
348.	E.	MEULEMANS, WOUT (Madame Pompadour és az Irgalmas Szűz)	C2
349.	E.	SEJOURANT Dr., PIERRE (Rabelais: Gargantua)	C2
350.	E.	HAAS, MARIEKE van PROOIJEN (Mama 80)	C2
351.	E.	Dr. KATONA GÁBOR. XXV. EXLIBRIS-CONGRESS – MILANO (Exlibris-gyűjtők utolsó vacsorája)	C2/3/5
352.	E.	NIJS, ETIENNE. JOHANNES PAULUS II. (Portré)	C2
353.	E.	KUNDERMANN, JENŐ. JÉZUS ÉS A KUFÁROK	C2
354.	E.	VERMES, JÚLIA. I.M. VILLON (Holdsarlóban zenész)	C2/col.
355.	E.	KALT, JOSEF. UMBERTO ECCO: DER NAME DER ROSE.	C2/2
356.	A.	PAX PF 95. AUGURI. VÉN ZOLTÁN. BUÉK 1994-5.	C2

1995

357.	E.	RUSKOHO Prof., HEIKKI (Farmakológia)	C2/2
358.	E.	KOHLER Dr., DIETER (Alkímia)	C2/C5
359.	E.	RUSKOHO Dr., RAIJA (Mona Lisa kártyalap)	C2
360.	E.	IN MEMORIAM JOHAN H.A. JANSEN (Alfa és Omega)	C2/C3
361.	E.	FORREST, RIITA. ASKLEPIOS	C2
362.	E.	BRUGGHEMAN, JAN (Bacchus, bor). Kóralakú	C2

363.	E.	BAUMÜLLER, MANFRED. DER PFLIEGENDE HOLLÄNDER	C2/C5/2
364.	A.	SZÉKESFEHÉRVÁR (Mária születése)	C2/C3
365.	E.	CADIOLI, SPARTACO (Szent Ferenc madarakkal) Kör.	C2/col.
366.	E.	ROVEGNO, PAOLO. VANITAS VANITATUM ET OMNIA VANITAS	C2
367.	A.	LOMAZZO-MONTE CASSINO	C2
368.	E.	Dr. KATONA GÁBOR (Portré, óra, Kosztolányi-idézet, hintaló)	C2
369.	E.	REYNAERT DE VOS (Goethe: Reinecke a róka)	C2
370.	E.	FELIERS, WILLY. REINECKE FUCKS – GOETHE	C3/C5
371.	E.	MAYER JÓZSEF Dr. (Nostalgia mozdony, 424-es)	C2/C5
372.	A.	PF 1996 VÉN ZOLTÁN (Vén-figurák, régi német naptár)	C2

1996

373.	A.	Szöveg nélkül (Ördög és angyal)	C2
374.	E.	SCHUBERT, GERD (Régi Globusz)	C2
375.	E.	HAAS, MARIEKE (30 éves házassági évforduló)	C3/C2/col.
376.	A.	Szöveg nélkül (Jákób az angyallal) Kóralakú	C2
377.	E.	KATONA GÁBOR DR. (Sámán, dob, lókoponya)	C2/C3/c
378.	E.	CARLONE, NICOLA (Csillagász)	C2
379.	E.	MEULEMANS, WOUT. PHRYNE.	C2/C5
380.	E.	HAKALA, TUULIKKI (Rebekka a forrásnál)	C2
381.	E.	FORNI, SILVIO (Szirének)	C2
382.	E.	BOROS EDIT Dr. (Váza)	P2
383.	E.	VESZELOV, JURIJ (Spionok)	C2
384.	E.	VLIJMEN, COR W. (Múzeumlátogató)	C2/C5
385.	E.	PF 1996 LIPPÓCZY. MILLECENTUM ANNORUM	C2/C3
386.	E.	NECHWATAL, INGE Dr. (Walkür, Brünhilde)	C2
387.	E.	PETZ, ALMA (Notre Dame)	C2
388.	A.	VÉN ZOLTÁN 55 (Babérkoszorús portré keretben, PF. 1997.)	C2

1997

389.	A.	PF 97. HAAS, MARIEKE RAINER (Néger idol)	C2
390.	A.	Szöveg nélkül. Cigánylány, Kuyk után	C2
391.	E.	DEURINCK, LODEWIJK (Till Ulenspiegel)	C2
392.	E.	SMITS, EDWIN. PINK FLOYD, ANIMALS (Állatzenekar)	C3/C2
393.	E.	THIEL, DORIS (Faust a korcsmában)	C2
394.	A.	Szöveg nélkül. Perlott Csaba: Hegedűs csendélet	C2
395.	E.	SZEPESVÁRINÉ RÁCS MÁRIA. St. MÁRTON	C2
396.	E.	POMYJOVÁ, JANA. MAETERLINCK: L'OISEAU BLEU (Maeterlinck: Kék madár, azték stílusban)	C2
397.	E.	JONGE, JOSIENDE (Varázscsók)	C2/C5
398.	A.	PF 1998. VÉN Z. (Anonymus szobra)	C2/C5
399.	A.	PF 1998 FAMILIE HAAS (Indián álom-fogó háló)	C2

1998

400.	E.	Ex MUSICIS SZÁSZNÉ MARA (Hat zenészerző)	C2
401.	E.	JENSCH, RUTH (Régi patika)	C2
402.	E.	VEEN FRANS van der (Esőcsináló, sámán)	C2/c
403.	E.	HOSSZÚ BÉLA (Matematika)	C2
404.	E.	BLUM, GERNOT Dr. (Párkák)	C5/C2c
405.	E.	ARATÓ ANTAL Dr. AB SAGITTIS HUNGARORUM LIBERA NOS DOMINE: I.M. Escher. (Kalandozó ősmagyarok)	C2
406.	E.	RÖDEL FREDERIKS KLAUS (Sic itur ad astra, Herr Escher)	C2

Vén Zoltán rézmetszete, C2

407. E. VERMES, JÚLIA. MASZTER I MARGARITA – BULGAKOV	C2	425. E. PUNGS, HILDEGARD (Noé bárkája)	C2
408. E. VAN DER LINDEN (Cassandra)	C2	426. E. ARATÓ ANTAL DR. (Szent Antal megkísértése)	C2c
409. A. ANNIVERSARIO ISRAEL 50	C2c	427. E. SCHWARZ, HERBERT. FAUST: AUERBACH KELLER (Dürer parafrázis)	C2
410. E. FANGARESI, DANTE (Noé és a madarak)	C2	428. E. VAN DR MOERT (FAUST: Boszorkánykonyha)	C2/C5
411. E. BOHR, ARMAND (Brecht: Kurázi mama)	C2c	429. E. KÖHLER, DIETER (Talot kártyák)	C2
412. E. MEULEMANS, WOUT. KATHARINA SCHRATT.	C2c	430. E. JENSCH, RUTH u. WOLFGANG. PF MM (PF 2000)	C2
413. E. CARLONE, NICOLA (Szivar)	C2	431. A. LIPPÓCZY MIKLÓS. PF MM. (PF 2000) Kóralakú	C2/C3
414. E. ROIG I MONTSERRAT JOAN (Szent György)	C2/C5	432. A. PF 2000. FAMILIA HAAS (Muzsikáló ördögök)	C2
415. E. LIPPÓCZY, MIKLÓS. ANNO 2000 (Úrállomás, magyar történelmi képek)	C2/C5	433. E. MEULEMANS, WOUT. TOSCA	C2/C3
416. E. PRIBYS, RUDOLF DR. (A bukás. Éva és a Sátán)	C2/C5	434. A. PF MM. VÉN ZOLTÁN (PF 2000, órát tartó alak)	C2
417. A. ÉLJEN PETŐFI (Petőfi szónokol hordón és szoborként)	C2		
418. A. PF 1999. VÉN FAMILIE (Sámán)	C2		
419. A. Lenkey huszár 1848	C2		
		2000	
		435. A. Corvina	C2
		436. E. LATTERMANN, REGLINDE (Walpurgis-éj)	C2
		437. E. MEUSSGEIER, GEORGE (Anya gyermekeivel)	C2
		438. E. MEER (Antigoné)	C2, C5
		439. E. PUNGS, WOLFGANG Dr. (Artemis)	C2
		440. E. PESTALOZZI (Angyal bőségszaruval)	C2/C3
		441. E. LIPPÓCZY, MIKLÓS (Családi címer)	C2
		442. A. Szöveg nélkül (Szombathely, Püspöki palota)	C2
1999			
420. E. BURCH, JOSEF (Bolondok hajója)	C2		
421. E. ROZSICS ISTVÁN (Budapest, Szabadság-híd)	C2		
422. E. HAAS, MARIEKE (Ariadné álma)	C2/C7		
423. E. RODEL, KLAUS. ARK NOAH (Noé bárkája)	C2/C5/col.		
424. E. NECHWATAL, I. RHEINGOLD (Rajna kincse – Wagner)	C2		

FORGÁCSOK Tóth Rózsa kiállítása

Szegeden a Bocskai u. 8/B-ben, a MÉH Klubjában nagy érdeklődés mellett nyílt meg március 10-én dr. Tóth Rózsa képzőművész kiállítása. A művészt és a vendégeket Bartha Hédi polgármesterné köszöntötte, majd Flórián Antal, az Örmény Önkormányzat elnöke nyitotta meg a kiállítást. A hangulatot még ünnepélyesebbé tette Kun Veronika fuvolajátéka és Jeney Balázs éneke.

A művésznő különféle technikák mestere, s ezúttal sokoldalúan gazdag anyaggal mutatkozott be: 10 akvarell (tájkép és virágcsendéletek), 50 grafika (rajzok, fekete-fehér és színes nyomatok), valamint húsz fából faragott szobor dicséri keze munkáját. Képeinek kereteit is mind maga faragta és készítette, a népi faragóművészet motívumvilágát a saját alkotói leleményével gazdagítva. „Hódmezővásárhelyen születtem – vallja Tóth Rózsa –, sorsom azonban még tízéves korom előtt Szegedre, második szülővárosomba hozott. Nehéz gyermekkor után a Szegedi Tanárképző Főiskolán Winkler László és Fischer Ernő keze alatt tanultam meg a képek olvasását, a jó és szép munka szeretetét. Ezt követően még három egyetemen szereztem diplomát, mely a tanári pályán elindított. 1970-től számos hazai és külföldi kiállítás részese voltam. Sorsom mostohának mondhatnám, ha életem útján nem találkoztam volna mindig valakivel, aki egy mosollyal, egy-egy emberi szóval megerősítette bennem a hitet és bizalmat az emberben. Képeimmel nekik szeretnék visszaadni valamit abból, amit tőlük

kaptam. Gondolataim, érzéseim nekik szólnak, képeim őket ábrázolják, meg a természetet, melynek harmóniája mindig segíthet a magunk harmóniájának a felépítésében.”

Megnyitó beszédében Flórián Antal pedig így jellemezte a művész munkásságát: „A kiállítás mottója: Forgácsok. Egy sokrétű, színes életmű. Illusztrációk Ady és Bartók műveire. A grafika különböző változatai. A „régik” szövegek helyett most fákkal találkozunk. A görcsök funkciót nyertek a deszkában. Így érvényesül a kereső szellem, a rátalálás, a lendület ereje, a vonalak és foltok változatos összjátéka. Az egyénivé vált kifejezőmód magába olvasztja a tárgyias, a díszítőművészet és az elvont stíluselemek jegyeit.

Tóth Rózsa munkáit ismerik Szegedtől Budapestig, Egertől Pécsig, többször nyert díjakat is. Ugyancsak méltón képviseltette magát műveivel külföldön is, Jugoszláviában, Dániában, Belgiumban, Itáliában és még sorolhatnánk. A Sint Niclaas-i Nemzetközi Ex Libris Központ tagjai közé választotta.

A gazdag szegedi grafikai hagyományok – amint látják – itt élnek velünk, köztünk, csak rá kell igazítani gondolatainkat és rá kell nyitni szemünket.”

A Forgácsok cím utal arra, hogy a sokműfajú művész a grafika mellett a faragott szobrok és képkeretek mestere is, sőt lakásában még az ajtókeretek és a kapuk is az ő munkái. A remek rendezésben az alkotások mély harmóniát sugároztak és komoly tartalmat hordoztak.

Szepesváriné Rácz Mária

Tóth Rózsa
fametszete,
X2

Tóth Rózsa fametszete, X2

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

NÉVJEGY. BÁLINT FERENC KIÁLLÍTÁSA

Bálint Ferenc rézkarca, C3, C5

Kolozsvár tájait, hangulatait idézik. Kiállított 48 ex librise pedig a rá jellemző finomsággal, lágy színharmonniakkal vezeti be nézőit az igazi „bálintferenci” kisgrafika világába. Mind egyszínű, mind színes ex libriseinek egy részén a kisebb méretű rézkarcot dombornyomású keret veszi körül, vagy válik egyenrangú részévé a dombornyomású kompozíciónak; másrészt a színes grafikába épülnek bele a dombornyomatok és

Pécsett a Műhelygalériában február 5-én került sor Bálint Ferenc grafikusművész kiállításának megnyitójára, amelyen Kazinczy Gábor képzőművész mondott bevezetőt és mutatta be a Komlón élő művészkollégát a megjelenteknek.

A kisgrafika és az ex libris művészet ismert, kitűnő mestere ezúttal is meghódította a közönség szívét. Eredeti és sajátos stílusával, nagyszerű hangulatteremtő erejével méltán aratott sikert és elismerést.

Nagyméretű képgrafikái, kőrajzai Nagybánya, Bánffyhunyad,

így alakul egységgé a teljes szerkezetű kép. E grafikai eljárással igen meghitté vagy mélyebbértelművé válnak lapjai.

A meghívó belső oldalán *Névjegy* címmel röviden és tömören így vall magáról Bálint Ferenc:

„Itthonom Baranya, otthonom Kalotaszeg. Bánffyhyunyad szülötte, Kolozsvár diákja. 1985-ben végeztem el a művészeti főiskolát. Erdély számos városában volt egyéni és csoportos kiállításom. A nemzetközi grafikai és ex libris F.I.S.A.E. kongresszusain – Linztől Milánóig, Pozsonytól Münchenig – rézkarcaimmal jelen vagyok. Alkotásaim műhelymunkák, türelmet és precízséget igényelnek. Mindehhez kellő alázatosság is szükségeltetik. De erről inkább grafikáim beszéljenek.”

Valamennyi exlibris-gyűjtő és a Kisgrafika Barátok Köre tagjainak nevében további sok sikert és alkotókedvet kívánunk a művésznek.

– király –

Bálint Ferenc rézkarca, C3, C5

GRAFIKÁK – CSAK LOVAKRÓL. KÖNIG RÓBERT KIÁLLÍTÁSA A CSEPEL GALÉRIÁBAN

A csepeli millenniumi programok keretében, annak részeként nyílt meg április 6-án König Róbert grafikusművész újabb kiállítása a Csepel Galériában, aki, miként ismeretes, a lovak rajongója, s művészetében

jelentős hely illeti meg a lovat, az állatok közül az ember egyik legjobb barátját. Ez a tárlata ezúttal csak loábrázolásokat mutatott be, amelyek a művésztől immár megszokott sokféle grafikai eljárással, festéssel vagy vegyes technikákkal készültek, s néhány, már régebbiről ismert remek munka mellett egészen új sorozatokkal gazdagítva és egészítve ki a gyűjteményt.

Oravecz Péter fiatal költő szellemes, rövid megnyitóját saját gitárjátékával tette még hangulatosabbá. A kiállítás kapcsán a Népszabadság április 7-i számában Mohos Nádor Tamás írása mutatja be a művész és a ló nem véletlen kapcsolatát. Ebből idézzük az alábbi részletet: „A lovak képei nem éppen „lóportrék” vagy „lócsendéletek”, az biztos. A művek, melyeket láttam, inkább vonalak rajzásainak tűntek, amelyek ebben a fenséges élőlényben öltenek formát. A Képzőművészeti Egyetem tanára, König Róbert harminc éve él lóközelségben. Szülei eleinte tiltották a paripáktól: gye-

König Róbert rézkarca, C3, C5

rekkorában a lovaglás szónak amolyan polgári-pejoratív csengése volt, a tevékenységet pedig úri szórakozásnak tekintették. De aztán megnyílt az első kiskapu, tizenkilenc évesen bekerülhetett egy méntelepre, ahol lovagolhatott. Kapcsolata a lovakkal azóta is folyamatos, ma kijár az ügetőre hajtani, még ha csak amatőr versenyeken is, van két saját angol telivérje is egy ménesben.

A művész azt mondta: az ember, ha évtizedek óta ismerkedik a lóval, megérti a ritmikáját, lényét. S ami a legfontosabb, ez a lény képes őt visszavezetni a természethez.

– Csepel a feltételezések szerint Árpád fejedelem Sepel nevű főlovászárról kapta a nevét. A tiszta vízben és friss legelőkben bővelkedő terület később az Árpád-házi királyok méneseinek kedvenc tartózkodási helyévé vált – meséli a grafikus-tanár. – A felfokozott iramú ezredforduló kérdése: élő marad-e az ember kapcsolata továbbra is a természettel? A túlélés szempontjából egyetlen válasz lehetséges. A látottak avatott értelmezésére Oravecz Péter, a kiállítást megnyitó poéta így fogalmazott: „Széplelkű irodalmárok állítása szerint a lovak a szabadság, a büszkeség, az erő megtestesítői. Én inkább a mozgást, a végsőkéig csudált tökéletességet látom bennük – jó párszor megfigyeltem már, miként veszik a teret birtokukba. A lónyak íve valóságos kérdőjel, meddő válaszok ihletője. Mert a megfejtés a lónak nevezett jelenség maga. Nagybetűs költészet, ezért nincs szüksége irodalomra, s ezért a kisbetűs költészet semmit sem ér nélküle. Elmozdulások, levegőt szabdaló ívek; fölsejlik a terem-

tés első napja – a felvázolás. A szabadság relatív, a büszkeség marhaság, az erő felfoghatatlan. A ló pedig továbbra is ló marad: megülhető, megörökíthető – megfejthetetlen mégis.”

König Róbert a *Gulliver szemével* című képe előtt állva emlékeztetett rá: Swift regényében az emberben fellelhető jó tulajdonságok lovakban öltöttek testet.

A két termet betöltő kiállítás, amelyet április 6-tól 30-ig láthatott a közönség, méltó rendezvénye volt a millenniumi programso-rozatnak.

K. Z.

König Róbert
rajza

VINCZE LÁSZLÓ TÁRLATA

Székesfehérvárott az Oreghegyi Községi Házban rendezték meg március 24. és április 16. között Vincze László marosvásárhelyi grafikusművész újabb tárlatát. Ezúttal az egyik teremben újabb ex libriseit mutatta be, a másik terem falán pedig nagyobb méretű, fekete tussal rajzolt képgrafikai kerültek először a széles

közönség elé. Eddigi kiállításain is bizonyította már rendkívüli grafikus tehetségét, tematikájának sokrétűségét és gazdagságát. Most az egész termet betöltő képgrafikákban is megmutatta mélyértelmű mondanivalóinak valódi erejét, magas szintű mesteri tudását. A kiállítási meghívóból hadd idézzük *Sebestyén Mihály: Feladó – Vincze László* című méltatásának egy részletét, amely megközelíteni igyekszik a művész alkotói világát, a művek háttérét, már amennyire a művészi ábrázolás, a vonalak és a foltok látványa mögötti tartalom szavakkal megjeleníthető: „A valóság látomás. Az igazi víziók itt vannak önök előtt. Az illúzió hihetősége, hitele kér magának falakat, amelyre felfeszüljön. A látvány okáért. Ugyanis nem kell megfeszíteni, merthogy nem ígér megváltást, csak enyhületet... Itt végződik Vincze László dolga. Nem adhat tanácsot. Ő csupán közvetít. Csupán rajzol, firkál, dühösködik, elmosolyodik a bajusza mögött. Tehet talán róla, hogy ennyiféle szépséges szörny, ironikus szerelem, jéghideg napsütés jön elő a tudat mélyéről? Olyan, akár az egyszeri ember, aki az Ural-melléki kerékpárüzemből egy élet megfeszített munkájával

Vincze László
linómetszete, X3

Vincze László linómetszetei, X3

minden alkatrészt hazavisz egy árva bringához, de akárhogyan illeszti össze a darabokat, mindig csak gépfegyver lesz azokból.

Vincze László meghódított látomástartományai mindenki számára nyitva állnak, afféle köztársaságok, határok híjával.”

A művész valóban éber szemmel és nyitott szívvel jár a világban, s bármit alkot, abban a lényeg: az emberi értékek védelme, a jobbítás szándéka, a valóság tudatosítása.

A kiállítást dr. Arató Antal, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatója nyitotta meg, ám rendhagyó, de eredeti módon megnyitóbeszéde után körbevezette a termen a közönséget, és tárlatvezetőként minden képről elmondta néhány szóban a legfontosabbat, amire figyelniünk kell, vagy amit az ábrázolt téma sugallhat számunkra. Köszönet a maradandó élményért, a tartalmas kiállításért!

–olt–

ÜZENET ERDÉLYBŐL – ROMÁNIAI MAGYAR EX LIBRISEK

A VII. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivált április 20–23. között rendezték meg a Kongresszusi Központban, amelynek számos rendezvénye és kiállítása között a könyvszakma jeles képviselői és az érdeklődő nagyközönség három napon át láthatta a Liszt Folyosó falain elhelyezett kiállítást *Üzenet Erdélyből – romániai magyar ex librisek* címmel. A könyvbemutatóhoz szorosan illő alkalmi tárlatot a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Olvasószolgálati Szekciója programjaként dr. Arató Antal, a gyűjtemény tulajdonosa nyitotta meg.

A könyvjegyek kiválogatása nem volt könnyű feladat, hiszen az erdélyi kisgrafika számos kiváló grafi-

kusművésze szinte zavarba ejtően gazdag sokféleséget bemutatni nagy feladat lenne, ezért jelen esetben erre nem volt mód. A válogatás alig egy tucatnyi művész alkotói világáról ad áttekintést egy-egy tablónyi terjedelemben, ám így is reprezentatív módon. Kedvcsinálón ahhoz, hogy az érdeklődők figyelmét felhívja a nagy gazdagságra. Arató Antal megnyitójában erről így számolt be:

„Kiállításunk csak bepillantásra nyújt lehetőséget néhány olyan grafikusművésznek a munkásságába, akik az elmúlt évtizedekben ex librist készítettek. Közéjük soroltuk az ismert polihisztert, Kós Károlyt, mert meghatározó szerepe volt abban is, hogy ez a sajátos

grafikai műfaj Erdélyben népszerűvé vált. A bemutatott alkotókat tekintve egyébként Kós Károlyról számos kiadványban tájékozódhat az érdeklődő. *Feszt Lászlóról*, a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafikai tanszékének nyugalmazott vezetőjéről a Kriterion Galéria sorozatban jelent meg kiadvány. Ugyanebben a sorozatban látott napvilágot *Deák Ferencről* és *Cseh Gusztávról* kismonográfia. Deák Ferenc *Betű és rajz* címmel megjelent, több évtizedes tapasztalatait összegző írott és rajzolt műhelyvallomása a frankfurti könyvvásáron is méltó elismerést nyert. A közelmúltban jelentek meg újabb kiadásban a fiatalon elhunyt Cseh Gusztáv *Hatvan erdélyi főember* és *Jeles házak* című utánozhatatlan összeállításai, amelyek erdélyi vonatkozású rézkarcsorozatát tartalmazák. *Plugor Sándor* illusztrációit egy kisebb mappában az Országos Széchényi Könyvtár adta ki. *Ifj. Feszt Lászlónak*, *Vincze Lászlónak*, *Hervai Katalinnak* több önálló kiállítása volt az elmúlt években Magyarországon, illusztrációs tevékenységük is jelentős. A bemutatott alkotók – Kós Károly kivételével – sikerrel szerepeltek a különféle nemzetközi ex libris kiállításokon, kongresszusokon, és számos díjat nyertek.”

Bár az igen jól összeállított anyagú tárlatot a meghívott és az alkalmi vendégek csak három napig láthatták, a nézők száma mégis magas volt, tekintettel a Könyvfesztivál igen nagy látogatottságára, akik közül sokan megcsodálták a grafikai művészet e remekművét, miniatűr alkotásait.

– kn –

Imre László
fajetszete, X2

MARCALI KISS JÓZSEF EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Marcali Kiss
József
lírdmetszete,
X3

Az 1999 júliusában elhunyt Marcali Kiss József festő- és grafikusművész családja, karöltve Érd város Önkormányzatával, két rendezvénnel emlékeztek meg a neves művészről, a városnak immár örök lakójáról. Családi házának falán május 15-én délután emléktáblát avattak, amely megörökíti emlékét és a helyet, ahol élete utolsó évtizedében élt és alkotott. A népes közönség előtt *Harmat Béla*, érdi polgármester mondott avatóbeszédet, méltatta M. Kiss József művészetét, és emlékezett meg nemcsak az alkotóról, hanem a város polgáráról, az emberről és a barátról is, aki igazi ott-honra lelt itt. Az emléktábla leleplezése után a család tagjai, a barátok és a tisztelők koszorút helyeztek el a ház udvarán a művész hamvai fölött álló szobor talapzatára.

Ezt követően a lakóháztól pár száz méterre lévő Városi Művelődési Központ Galériájában emlékkiállítás nyílt M. Kiss József műveiből. *Holló József* zeneszerző műve után, amelyet szintetizátoron maga a kompozitor adott elő, *dr. Palotás János* történész, a budapesti József Attila Gimnázium nyugalmazott igazgatója, a művész régi barátja mondott szívhez szóló emlékbe-

szédet. Ebben szólt a festőművész legszebb alkotásairól és az utolsó képről, amit halála előtt már csak úgy tudott befejezni, hogy szintén művész leányának, Melittának diktálta, hol, hová, milyen színekkel húzza meg a végső ecsetvonásokat.

A bejárat melletti falfelületre az az ecsetrajz-sorozat került, amely tizennégy képben, *Keresztút* címmel Jézus szenvedéseinek és kereszthalálának a történetét

jeleníti meg, s a múlt év elején mappában is megjelent. Erről a KISGRAFIKA 1999/1. számában emlékezünk meg. A sorozat zseniálisan a lényegig leegyszerűsített vonalakkal idézi talán azt a sok szenvedést is, melyet a súlyosan beteg művész is átélt az utóbbi évek alatt, viselvén a gyógyíthatatlan betegség keresztjét.

Király

A MAGYAR EX LIBRIS ITTHON ÉS A NAGYVILÁGBAN

Június hó folyamán a Magyar Kultúra Alapítvány Házában a budai Várnegyedben igen magas színvonalú kisgrafikai kiállítást láthatott a közönség és a patinás épületben megfordult nagyszámú külföldi vendég. *A Magyar ex libris itthon és a nagyvilágban* címmel rendezett tárlat mintaszerű elrendezésben, 23 tablón mintegy 70 grafikus alkotását mutatta be olyképpen, hogy egy-egy lapon 3 művészt 3-3 lapja képviselte. Örömmel láttuk, hogy az anyaország szinte minden exlibris-művésze mellett szép számmal szerepeltek a határokon túli, főként Erdélyben alkotó, nem kisebb művészi vénával megáldott grafikusok is. A kiállítást Gábor Dénes, a kolozsvári *Művelődés* c. folyóirat főszerkesztő-helyettese és dr. Miklóssy-Vári Vilmos (Vácrátót) rendezte. Az ő érdemük, hogy a terembe

lépve a látogató egy tablón tömör áttekintést kapott az ex libris rendeltetéséről, történetéről és gyűjtőiről. Ismertetőjükből azt is megtudta a közönség, hogy a magyarok közül a legnagyobb exlibris-gyűjteménnyel dr. Soó Rezső egyetemi tanár, a neves botanikus rendelkezett. A Várnegyedben látott kiállítás anyagát nem ebből válogatták, hanem az egy magát megnevezetni nem kívánó gyűjtő 35 000 lapból álló kollekciójából. Szerénységének tisztelettel adózunk, s a kiállításához gratulálunk. Úgy véljük, hogy az ex libris iránt a gyűjtésben megnyilvánult szeretete és a kiállítással a látogatóknak nyújtott sok tanulságért nevének említését feltétlenül megérdemelte volna.

S. I.

Vén Zoltán rézmetszetei, C2

SZEMLÉ

A MAGYAR NEMZET február 23-i száma Galéria-rovatában megemlékezést közölt Buday György (1907–1990) grafikus-művészről, halálának tizedik évfordulója alkalmából. A (mezei) aláírással jelzett cikk szerzője elmondja, hogy a hosszú ideig Angliában élt művészt itthon kétszer fosztották meg magyar állampolgárságától: 1941-ben és 1949-ben. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma elnökeként szerepe volt a magyar falukutató mozgalom megindításában. nevéhez fűződik az 1931-ben megjelent Boldogasszony búcsúja, az első magyar fametszetes könyv. Az Ortutay-gyűjtötte Székely népballadák kötetének az ő drámai hangvételű fametszetei is fokozták sikerét. A szerző a művész életének utolsó éveibe is bepillantást enged, amikor elmondja, hogy az 1956 miatti tragikus depresszióból kigyógyulva Buday egy London közeli idegstanatórium megnyugtató közelségében dolgozott haláláig. Az ex librisek világában is maradandó nyomokat hagyott maga után, e műveinek alkotásjegyzéke, annak összeállítása hiánypótló lenne. Reá emlékezésül egyik 1981-ben készült fametszetű ex librisét közöljük.

Buday György
fametszete, X2

A Pécssett megjelenő dél-dunántúli közérdekű magazin, a HETEDHÉTHATÁR 2000. március 3-i száma Lenkey László cikkét közli „a kisgrafikagyűjtés pécsi nagy öregjéről”, Szentesi Flóriánról. Az egész lapoldalt betöltő, öt illusztrációval kísért írásból megtudja az olvasó, hogy az ebben az évben 90 esztendőes gyűjtő már 1937-ben tagja volt a MEGÉ-nek. A K.B.K. első tagjainak egyikeként pedig nagy érdeme van a pécsi gyűjtők körének megszervezésében, az ott fellendült exlibris-életben és az emlékezetes pécsi találkozók megszervezésében. Gyűjteménye

mintegy 250 alkotótól közel félszázezer kisgrafikát tartalmaz. A mintaszerűen rendszerezett anyag jelentős részét a két háború közti magyar kisgrafika képezi, ezek között is igen becsesek a pécsi művészek egybegyűjtött alkotásai. Több nemzetközi kongresszus részvevőjeként számos külföldi művésszel került kapcsolatba, neve így vált ismertté Európa-szerte. Mindezek alapján a szerző joggal vonja le a következtetést, hogy a kitűnő gyűjtő életét gazdagabbá tette az ex libris. Ezt a megállapítást igazolhatja sok hazai gyűjtő is, akik nevében ezúton is gratulálunk sok szeretettel a 90 éves Szentesi Flóriánnak!

Lapzártakor kaptuk a szomorú hírt, hogy Szentesi Flórián gyűjtőtársunk élete 90. évében, június elején eltávozott az élők sorából. Június 9-én Pécssett helyezték örök nyugalomra.

Közel egy éves késéssel, véletlenül jutott el hozzánk a Székesfehérvárott megjelenő ÁRGUS című kulturális folyóirat 1999/3. száma, amely figyelemre méltó kisgrafikai vonatkozású cikkeket tartalmaz. Az ízléses kiállítású, közel száz oldal terjedelmű lappéldány közel negyedét a képzőművé-

Kass János rézmetszete, C2

szetről szóló cikkek teszik ki. Ezek közül is kiemelkedik a Kass Jánosról szóló három írás. Közülük az első a főszerkesztő Péntek Imre beszélgetését tartalmazza Kass Jánosról dr. Altorjay Andrással. Ebben a neves orvos-gyűjtő a művésszel történt találkozását és együttműködését mondja el. Tudnunk kell ugyanis, hogy az évek során Kass mester számos rézkarc-ex librist készített az időközben barátjává lett orvosnak, akinek egy korábbi Kass-kiállításon elhangzott megnyitóbeszéde is olvasható e rovatban. Végül Mezei Ottó tanulmányát közli a folyóirat Kass János életművéről.

A fentiekkel nem ér véget a lap bennünket érdeklő cikkek sorozata. A 91. oldalon kezdődik ugyanis Ürmös Péter sok képpel kísért cikke Vén Zoltán grafikai műhelyitkairól A klasszikum ígérete címmel. Végül megemlítjük, hogy ugyanabban a számban jelent meg Vasy Géza írása is, mely meleg hangon méltatja szerkesztőnk, Király Zoltán tavaly megjelent verseskötetét.

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 213. számában Germaine Meyer-Noirel asszony, az egykori budapesti kongresszus egyik illusztris résztvevője, terjedelmes tanulmányt közöl azokról a francia ex librisekről, melyek olvasó nőt ábrázolnak. Szinte hihetetlen, hogy már az 1800-as évek első felében készültek ilyen témájú rézkarc-könyvjegyek. Az e témát választó honfitárs művészek közül legalább százat sorol fel a szerző, műveikből pedig több mint húszat képben is bemutat.

A katalánok EX-LIBRIS c. lapjának 21. számában Francesc Orenes Európa 20. századi rézkarc-exlibriseiről ad áttekintést. Részletesen ismerteti országokként számbavéve a német, osztrák, katalán, cseh-morva könyvjegyművészet legjelentősebb mestereit. Az „Egyéb országok” c. fejezetben kerül rövidebben szó Franciaország, Itália, Belgium és Magyarország művészeiről, akik közül Faragó József, Nagy Sándor, Gara Arnold, Divéky József, Horváth Endre, Haranghy Jenő és Révész Kornél szerepel születési és halálozási évük feltüntetésével a felsorolásban. – Egy további cikkben a katalán exlibris-művészek névsorát és munkásságuk rövid ismertetését kezdik el. A több részre tervezett cikk valószínűleg sokára fejeződik be, mert ezúttal csak az A-betűs nevekre került sor.

Japánból két kisgrafikai szaklap összeolvadásáról kaptunk hírt. Eszerint a múlt esztendő végével megszűnt a Nippon Exlibris Bulletin és a Japan Exlibris Journal. Egyesülésükből megszületett a THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER, amely 2000. január elsejei dátummal megjelent 110-es számában adta hírül a tényt. A 16 oldalas, sok illusztrációt is tartalmazó kiadványban magyar vonatkozású közlemény nem található.

Az olaszországi Roccalbegna városban emlékezetes kiállítás volt látható a múlt év augusztus 8-a és szeptember 12-e között. A GRAFIKAI TECHNIKÁK AZ EX LIBRISEKEN címet viselő nemzetközi tárlatról a városi önkormányzat által címünkre küldött katalógusból értesültünk. A 34 oldalas, A4 méretű füzetben a kiállítás rendezője, Cristiano Beccalotto ismerteti a különböző grafikai technikákat a fametszettől a szerigráfiáig, neves európai művészek alkotásainak képes bemutatásával, elefnzésével. A kiadvány végén annak a 22 grafikumszámú művésznek az életrajzi adatai szerepelnek, akiknek munkái az igen magas színvonalú kiállításon a grafikai technikákat szemléltették. Az ebben az összeállításban szereplő, túlnyomó többségben olasz művészekon kívül 2-2 cseh, lengyel és litván, valamint 1-1 német, francia, ukrán, szlovák, észt, argentin, orosz és belga művész szerepel. Sajnálatlaltal tapasztaltuk magyar művészek jelenlétének a hiányát, „választék” ugyanis lett volna...

A L'EX LIBRIS ITALIANO 1999. évi 3. száma Mauro Mainardi cikkét közli Dante az ex librisen címmel. Örömmel fedeztük fel az írás első illusztrációját, amely Fery Antal 1938-ban készült Dante-portrész fametszete. A szerző 21 gra-

fika bemutatásával a Divina Commedia illusztrációira is kitér, ezek között azonban magyar alkotókról nem történik említés.

A NÉPSZABADSÁG ez év április 4-én megjelent számában kezdtek el dr. Katona Gábor (1906–1998) ügyvéd emlékiratainak közlését. „A banalitások az élet ritmusa” címmel megjelent első rész a kisgrafika barátai körében is nagy köztiszteltetben állt gyűjtőtárs életének joghallgató korában történt eseményeit tartalmazza. Érdeklődéssel várjuk a folytatást!

A holland EXLIBRISWERELD 2000/1. száma új formátummal, 24 oldalon jelent meg. Egy tucatnyi holland exlibris-művész mellett 1-1 japán és fehérórosz alkotó is szerepel még a lapban bemutatottak között. Az utóbbi 3 évfolyam tartalomjegyzéke a lap mellékleteként jelent meg. Ez időszak alatt a cikkek témái között egyetlen magyar művész neve sem szerepel, és a közel 350 illusztrációból mindössze 3 lap került ki honfitársaink kezéből. Ezek alkotói: Bálint F., Faragó J. és Gőgös F.

A közismert Waterschoot-antikvárium legújabb árverési hirdetményében Bordás, Drahos, Tempinszky, Vadász és Fery Antal lapjait kínálja megvételre.

A szlovén OBVESTILA c. folyóirat 143. számának címlapján Vecserka Zsolt erdélyi művész fametszete szerepel. A székelv építészeti alkotásokat felsorakoztató, nívós lap Mayer József nevére készült.

Vecserka Zsolt fametszete, X1

A GRAPHIA 137. száma az új esztendőben nemcsak külalakját, hanem még nevét is megváltoztatta. A 2000/1. számban azt közli a belga szerkesztőség, hogy nevük ezentúl a holland nyelv szerinti BOEKMERK (Könyvjegy) lesz, de – amint a példa mutatja – a „gyengébbek kedvéért” a borítón ezután is szerepel a régi név. – Tavaszi cserenapjukat ez év április 1-én rendezik Sint Niklaas-ban. Az előrelátó szerkesztő meg is jegyezte, hogy ez nem áprilisi tréfa.

22 ország 53 művésztől érkeztek be pályaművek a Guido Gezelle (1830–1899) flamand költő emlékére meghirdetett exlibris-pályázatra. Az első díjat az olasz *Ragozzino* nyerte el. A legjobb portré-exlibrisért *Hedwig Pauwels* kapott díjat. – Az exlibris-témák közül ezúttal a „madár az ex libriseken” ábrázolást járja körül 31 lap bemutatásával és elemzésével a magát P. W. névbetűkkel jelző szerző. A magyar művészeket *Kékesi László* képviseli a lapban a Szentesi Flórián részére készült madaras lapjával.

* * *

Ulrich Bewersdorf német grafikusművész ebben az évben tölti be 80. életévét. Az évforduló alkalmából nagyszabású visszapiillantó kiállítást rendeztek műveiből Halléban, a Luther Márton Egyetem épületében. A kisgrafika világában is ismert mestert mintegy 200 db festménye, grafikája képviselte a tárlaton. Eddig készült 180 könyvjegyből mintegy 25-öt a hallei kiállításon is láthatott a közönség.

* * *

Német barátaink MITTEILUNGEN DER D.E.G. c. folyóirata 2000/1. számának „vezércikkét” *Joke van den Brandt* belga grafikus írta. A kalligráfia művészetéről szóló írásban a szerzőnő, aki Van Damme grafikusművész felesége, saját lapjainak bemutatásával ismerteti a témát, különbséget téve a nyomdai betűkből szerkesztett ex libris és a kalligráfus alkotása között, mely egyedi műnek tekintendő, az alkotó leleménye, sajátos vonalrendszere miatt. – Conrad Felixmüller (1897–1977) festőművész ex libriseiről lipcsei barátunk, *Horst Gebauer* cikkében olvashatunk. – Egy másik cikk a tragikus sorsú II. Miklós cár családjának ex libriseit tárgyalja. A tallini szerző kiemeli, hogy az övé volt az egyetlen uralkodói család, melynek minden tagja, a legkisebb fiúig bezárólag, saját ex librisrel rendelkezett.

Egyesek a CAD (Computer Aided Design) fellépésétől az ex libris hanyatlását jósolják. A lap cikke felvilágosítja az ol-

vasókat, hogy e számítógépes alkotásmód ugyanolyan grafikát eredményez, mint a hagyományos eljárások. – Ugyancsak *Gebauer* barátunk ismerteti Fery Antal Bach-portrés ex libriseit. Az írás megjelentetését a zeneszerző halálának 250. évfordulója tette időszerűvé. – A lap 18. oldalán közlik *Vén Zoltán* Pf. 2000 lapjának képét.

* * *

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 214. számából értesültünk arról, hogy a francia ex libris általános enciklopédiájának immár hetedik kötete látott napvilágot. A Meyer-Noirel asszony által szerkesztett sorozatban a könyvjegyek a tulajdonos családi neve szerinti ábécé-sorrendben szerepelnek. A hézagpótló sorozat igen terjedelmesnek ígérkezik, ugyanis a VII. kötet még csak az E betűnél tart. A kötetek ára 230-tól 350 francia frankig terjed.

* * *

A Prágában megjelenő KNIZNI ZNACKA c. folyóirat 2000/1. száma köszönti a 70 esztendőes Anatolij Kalasnikov orosz grafikusművészt. A jókívánsatokhoz mi is csatlakozunk. A művész nevét ugyanis a magyar gyűjtők is jól ismerik, az 1970. évi budapesti kongresszus óta többször szerepelt hazánkban műveivel.

* * *

A finnek EXLIBRIS ABOENSIS c. folyóiratának 30. száma felveti a kérdést, hol rendezik meg a 2002. évi nemzetközi kongresszust, mely a huszonkilencedik lesz e jelentős kisgrafikai találkozók sorában. A döntést augusztus végén hozzák majd meg Bostonban, de a jól értesült szerkesztőség már tudni véli, hogy a három esélyes város: Barcelona, Odessa és Bécs.

* * *

A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. márciusi száma arról értesíti a gyűjtőket, hogy az osztrák egyesület ez évi találkozóját ismét a festői környezetben, két folyó találkozásánál fekvő Steyr városban rendezik meg szeptember 22–24. napjain.

* * *

RÉSUMÉ

Dans l'article premier *Lajos Szakolczay* écrit sur *Zoltán Vén*, notre célèbre artiste en pleine jouissance de ses facultés. L'auteur de l'article analyse les créations récentes de l'artiste. Après l'article nous publions la deuxième partie de sa liste de création (1991–2000), rédigée – avec l'aide de l'artiste – par le Prof. N. Carlone. Nous mentionnons que la première partie fut publiée dans notre numéro 1991/2.

Sous le titre « Copeaux » écrit Mme *Szepesvári* sur l'activité artistique de *Rózsa Tóth*, à l'occasion de son exposition organisée à Szeged.

Dans la rubrique Panorama des expositions on lit sur ces événements des artistes *F. Bálint*, *R. König*, *L. Vincze*, *J. M. Kiss*, etc...

Parmi les nouvelles nous publions une nouvelle douloureuse: *Flórián Szentesi*, célèbre collectionneur de la ville Pécs, est décédé en juin, âgé de 90 ans.

Rubriques ultérieures: Revue de presse, Bibliophilie.

HÍREK

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kőbányai könyvtárában működő ARTOTÉKA március 18-tól április 6-ig Válogatott könyvművészeti kiállítást rendezett a Szíj Rezső-Kovács Rózsa gyűjteményből. E rendkívül érdekes, a bibliofília körébe tartozó dokumentum- és grafikai gyűjteményt 1998-ban Pápán mutatta be először a Jókai Mór Városi Könyvtár, Ürmös Péter grafikusművész rendezésében, amely most eljutott Budapestre is. Pápához hasonlóan a megnyitót itt is Ürmös Péter, a KBK művésztárgya tartotta. Ezt követően a sokrétű anyagot (melyről lapunk 1998/4. számában mi is beszámoltunk) maga a gyűjtő, dr. Szíj Rezső ismertette a megjelent rangos közönséggel.

Rövidesen második, bővített kiadása jelenik meg a Keszthelyen szerkesztett Művészeti Zseblexikonnak, amely főleg európai festőművészekre vonatkozó, sokrétű és széles körű szakirodalmat dolgoz fel egy 1806-os német árverési katalógussal kezdődően egyetlen kötetben. A több mint húsz éve készülő, szó szerint három generációs lexikon igen jelentős, könyvtárnyi információ rendszerbe szedésével áttekinthető, hozzáférhető, hordozható és könnyen kezelhető kivitelével egyedülálló, hiszen közel tízezer, a gyakorlatban előforduló művész adatait adja meg egy-egy sorban. Ez megfelelő segítséget nyújt műkedvelőknek, műgyűjtőknek, becsüsoőknek és kutatóknak, mivel a felhasznált lexikonok és szakirodalom felsorolása alapján szinte bárkiről bármit megtudhat a kereső.

A szerkesztők másik ajánlata a *Szignókönyv*, amely tartalmazza a külföldi és magyar művészek jeleit, kézjegyeit is. E különleges és nagy gyűjtemény a gyakorlatban fellelhető és főleg árveréseken, kiállításokon előfordult művek jelzéseit szedte rendszerbe, majd közli a művész nevét, adatait, szignóit, amikre műértőknek és műkedvelőknek egyaránt szükségük van.

Az nem derül ki a levélből, amelyben minderről tájékoztattak bennünket, hogy e két fenti kiadványra vonatkozik-e, vagy egy alább jelzett sorozatra is az irányár, amely 16 500,- Ft + Áfa. Ugyanis felhívják a figyelmet az alábbi, készülő kiadványokra is:

Szobrászművészek és szoborjelzések 1386–1973

Grafikai mesterművek magángyűjteményekben 1471–1973.

A millenniumi emlékévként alkalmából kibocsátásra kerülnek számozott példányok is, 50%-os bevezető áron. A kiadványok iránt érdeklődni lehet és megrendelhetők az alábbi címen:

REGÉNYI ATTILA, 8360 KESZTHELY, Pacsirta u. 26.
Tel./Fax: 83/314-386

Május hónapban az Iparművészeti Múzeumban nagyszabású kiállítás nyílt *ÖRÖKSÉGÜNK ŐRZŐI* címmel. Az intézmény ezzel róta le tiszteletét az adományozók emlékére, akik az elmúlt évszázad folyamán a gyűjteményt különböző iparművészeti tárgyakkal gyarapították. Örömmel tapasztaltuk, hogy a sokszínű kiállításon a kisgrafika is helyet kapott: egy tablón 10 magyar és külföldi könyvjegy érzékelteti a század első felének exlibris-művészetét. Adományozóként dr. Soó Rezső neve szerepel a katalógusban,

melyben Lippóczy Norbert nevével is találkoztunk, bár a Lengyelországban élt neves magyar gyűjtő ezúttal nem kisgrafikáival, hanem a múzeumnak ajándékozott, óriás méretű, díszes pipája révén szerepelt.

A pompás kiállítási anyagról tudósi alaposággal készült, szép kivitelű katalógus ad részletes tájékoztatást, az irodalom felsorolásában lapunk cikkeiről is említés történik. A nagysikerű tárlat megrendezését és a katalógus összeállítását dr. Horváth Hilda művészettörténész végezte, akinek remekeléséhez ezúton gratulálunk!

Az újjáalakított Óbudai Múzeum helyiségeiben június hónapban nyílt meg König Róbert grafikusművész újabb kiállítása. Az Óbuda-Békásmegyer Német Kisebbségi Önkormányzat által támogatott tárlat a *Költészet versben és grafikában (1996–2000)* címet viseli, és azon a művész két linómetszet-sorozata volt látható. A mappák egyike, az *Ott lent a Dunánál* című, a magyar-németek történelmének állít emléket. A millenniumra 2000-ben készült *Hullámszó vizeken* kerest sorozatot pedig a magyar történelem sorsfordulóit ihlették. A grafikához Nagy Gáspár versei adtak hangulatos irodalmi aláfestést.

Lapunk szerkesztőjét, Király Zoltánt író-olvasó találkozóra hívta meg Békéscsabára a Csabai Életfa Nyugdíjsház vezetőse május 29-én, ahol a jelenkori magyar költészetéről, annak néhány kiváló képviselőjéről, Simon Istvánról, Nagy Lászlóról és Juhász Ferencről hallhattak a megjelentek. Az előadás végén elhangzott néhány költemény szerkesztőnk *Angyal kürtje* című verseskötetéből is, de sok szó esett a kisgrafikai művészetről és az ex librisről, valamint a 40 éves Kisgrafika Barátok Köréről is, ugyanis a meghívón körünk művésztárgjának, Moskál Tibornak a legújabb ex librise szerepelt illusztrációként, aki ez év eleje óta szintén a Csabai Életfa Nyugdíjsház tulajdonostársa és megbecsült polgára, életársa, Szalóczi Piroska pedig a ház közös könyvtárának az irányítója és programjainak a szervezője. A hangulatos estét telt ház mellett baráti beszélgetés követte.

Szeretettel várjuk
2000. május 29-én 15,30-kor

Király Zoltán

költő
előadására

Előadás helyszíne
„Csabai Életfa” Nyugdíjsház
aulája

Békéscsaba, Lencsési 85.

Moskál Tibor rézmetszete, X3

Májusi összejevetelünkön kapta kézhez a tagság a K.B.K. negyvenéves jubileumára készült mappát, mely 11 linómet-szetű kisgrafikát tartalmaz. Az 1999-ben esedékes volt, de sok technikai akadály miatt csak a folyó évben elkészült kiadvány megjelenésének első visszhangját a KÉPES EXTRA júniusi számában olvastuk. A Libri Könyvesboltok vásárlóinak lapja többször foglalkozott már az exlibris-művészettel, s egyik számában dr. Mayer József cikkét is közölték, aki az exlibris-művészet mai helyzetéről, a KBK működéséről és tevékenységéről számolt be. Gyűjtőtársunk ezúttal is közreműködött abban, hogy a lap megemlékezett a Kisgrafika Barátok Köre fennállásának 40. évfordulójáról. A könyvszakma e magas színvonalú lapja nemcsak hírt ad a mappa megjelenéséről, hanem az abban megjelent 8 grafika reprodukálása mellett köszönti is a jubiláló egyesületet. A gyors reagálásért és a szíves szavakért ezúton mondunk köszönetet!

KÖNYVESPOLC

KALENDÁRIUM – KOPASZ MÁRTA MŰTERMÉBŐL.

Kiadó: FIRBÁS Térképstúdió, Szeged. 1999.

A mostani, jubileumi esztendő kiadványai között kiemelkedő hely illeti meg *Kopasz Márta* professzor asszony Szegeden megjelent grafikai naptárát, mely *Kalendárium múzsákkal a 2000. évre* címet viseli. Szeged város díszpolgárának újabb megmutatkozása a Fírbás Térkép-Stúdió szerkesztésében és kiadásában látott napvilágot. A naptár 12 lapján a művésznő egy-egy linómetszete látható, jól érvényesülő méretben, kitűnő nyomdatechnikával reprodukálva. A naptárhoz fűzött magyarázószöveg szerint a grafikák a hónapokhoz kapcsolódó mitológiai eredetű, szimbolikus gondolatokat fejeznek ki. Dicsérendő módon itt történik utalás a hónapoknak az állatövhez igazodó, régi elnevezésére is.

Kopasz Márta a lapokon pontosan egy tucat nőalakot jelenített meg, hol egy-egy múzsa, hol az anya vagy korszós lány szerepében, bravúros formaalakítással, változatos kompozícióban. Az október hónapot jelképező hölgyet önarcképének szánta, ugyanis az alkotó e hónap Dömötör napján született. Ezt hangsúlyozza a kép háttérben feltűnő becses szegedi műemlék, a Dömötör-torony is.

Az itt szereplő Múzsák sorozatról el kell mondanunk, hogy az a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményében is megtalálható, Pogány Ö. Gábor főigazgatósága idején vásárlás folytán került ide, ami a szakemberek megbecsülését is jelenti.

A naptár egy példányát a 88 éves művésznő titkárunknak „hattyúdala”-ként dedikálta. Kívánjuk, hogy a számkra ilyen vonzó meglepetésekkel szolgáló „hattyú”, a ma is töretlen energiájú Magister Emeritus, még további remekelésekkel gyarapítsa a magyar kisgrafika kincsestárát.

S. I.

A kalendárium a címlappal együtt Kopasz Márta *Múzsák* című sorozatából 13 metszetet mutat be. A képekről az utolsó lapon részletes leírást is kapunk. A metszetek között láthatjuk a művésznő önarcképét is, amelyet – a leírással együtt – örömmel adunk közre, a művészi alkotóképesség további töretlen erejét kívánva. Az október hónapot megszemélyesítő metszet a következő kommentárt kapta: „Régen SKORPIÓ hava. E hó 20-án, Dömötör napon szüle-

tett a képek alkotója. Itt az önarcképén a nagy kalap még az alkotóképesség töretlen erejét, de a megroggyant lábak a közelgő aggságot fejezik ki.”

A naptár nemcsak reprezentatív ajándék, de kitűnően szolgálja Kopasz Márta művészetének megismertetését, népszerűsítését. Ezt segíti elő kifogástalan tipográfiai, nyomdai előállítása is. (Reméljük, hogy a jövő évben a kiadó újabb, hasonló Kopasz-kiadvánnyal lepi meg majd az érdeklődőket, s további válogatást közöl a művész rendkívül gazdag életművéből.)

A. A.

Kopasz Márta
linómetszete,
X3

ENCYCLOPEDIA BIO-BIBLIOGRAPHICAL OF THE ART
OF THE CONTEMPORARY EX-LIBRIS.

XXV. kötet. Published in 1999 by Artur Mário da Mota Miranda. Braga. (300 számozott példányban.)

Portugáliában a múlt év végén jelent meg a Mota Miranda úr szerkesztette Ex Libris Enciklopédia 25. kötete. Ez a mindmáig páratlan, egyedülálló vállalkozás a jelenkori ex librist igyekszik bemutatni, vagyis az eddig megjelent kötetek a világ minden részéből a huszadik század második felének kisgrafikai művészetét foglalják össze, tárják az érdeklődők elé. Amint az egyes kötetek tartalomjegyzékei mutatják, összeállításukban nincs semmi különösebb szerkesztői elv, csoportosítási törekvés sem a grafikai technikák alapján, sem a művészek hovatartozása, nemzetisége terén, hiszen Európa és Ázsia, sőt más kontinensek művészei is helyet kapnak benne. Egyetlen szerkesztői törekvés valószínűleg az, hogy jó művészek jó alkotásait mutassa be, lehetőleg minél több mű illusztrációjával. Ahol megvalósítható, egy-két

TOTH FERENC KÖNYVE

Vincze László linómetszete, X3

eredeti nyomatot is mellékelnek minden grafikus illusztrációi közé, így egy-egy kötet olykor 30-40 eredeti ex librist is tartalmaz, s ez teszi még sikeresebbé és értékesebbé a sorozatot.

A különböző országok művészeit, lehetőleg portré-fotóval, nevük szerinti ábécé-sorrendben közlik. Így jelen esetben a 25. kötet vége felé került sor a marosvásárhelyi Vincze László művészetének bemutatására a népes nemzetközi mezőnyben, aki a magyar ex librist képviseli a tizenhét (belga, holland, német, bolgár, cseh, ukrán, lengyel, orosz stb.) grafikusművész között. Művészetét dr. Lenkey Istvánnak az

Vincze László linómetszete, X3

a francia nyelvre lefordított írása ismerteti meg az olvasókkal, rövid életrajz és műelemzés keretében, melyet a KISGRAFIKA 1999/3. számában mi is közöltünk. Ezt a művész ex libriseinek alkotásjegyzéke követi, 1983-tól 1997 elejéig sorolva fel addigi 437 művét, s illusztrációként ezek közül tizenkét lapot be is mutat. Gratulálunk a nemzetközi szerepléshez, további sok sikert kívánva!

K. Z.

Vincze László linómetszete, X3